

պիտի հետաքրքրուին սրանով, որովհետեւ մեր այժմեան պահանջները ամենակարեւորն է, հետեւագէտ ստիպողական: Այս կարեւոր հարցը, թէ՛ն սրանից մի քանի տարի առաջ ևս խօսակցութեան և մտածողութեան առիթ եղաւ մասնաւոր խմբի մէջ: Բայց այսօր մեր հասարակութեան համար, մանաւանդ մեր դաւառի և կարսի թեմի համար անհրաժեշտ կարիք է, ուստի այդ հարցը առաջին անգամ մամուլին յանձնելով, յոյս ունինք նոյն դպրոցի նորընտիր հոգաբարձութիւնը, որ կազմուած է թարմ երիտասարդներից, լուրջ ուշադրութիւն դարձնելուց դատ, պատգամաւորութեան աշակցութեամբ կ'աշխատի շուտափոյթ կատարել ժողովրդեան այս զգալի կարիքը: Մենք դառնում ենք բուն հարցին:

Վերոյիշեալ դպրոցի գոյութիւնը 40 տարուց աւելի է *): Այդ պատճառով հասարակ մեծ նշանակութիւն ունի որպէս քաղաքի, նոյնպէս և դաւառի համար: Կայ արդեօք մի 40—50 տարեկան քաղաքացի հայ, որ մտաւորապէս օգուտ քաղած չը լինի այդ սուրբ և պաշտօնի տաճարից, իսկ դաւառացիք, — անհամար: Բոլոր այն հայ աշխատողութիւնը, որոնք իրանց բարձր կրթութիւնը ստացել են համալսարաններում թէ՛ Ռուսաստան և թէ՛ արտասահման, կամ թէ՛ այս րօպէլիս ուսանում են, սկզբնական կրթութիւնն ստացել են սոյն դպրոցում: Ո՞վ կարող է հերքել այն ճշմար-

*) Յ ա ն օ թ .: Անցեալ տարի հոգաբարձութիւնը ցանկութեամբ յայտնեց դպրոցի քառասունամեակը տօնելու հարցը: Կատմութիւնը յանձնեց պ. Ղուկասանցին գրել: Թէ՛ն պարտնք սիրով յանձն առաւ և վերջին 10 տարուայ պատմութիւնը, որ յայտնի էր իրան, իսկ պաշտօնական աղբյուր ունենալով հոգաբարձական գործերը, գրեց, միայն թէ տեղիս հոգեւոր կառավարութիւնը չը զիջաւ հասցնելու այն պաշտօնական գործերը, որոնք լոյս աշխարհ պիտի հանէին անցեալ 30 ամեայ անխնայութեան ժամանակուայ պատմութիւնը: Յաւալի է, ճշմարտ: Պ. Հ.

լութեամբ մը պատասխանած է սու հէրմիշ-փաշա: Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ հէրմիշ-փաշա տիրի յաջորդի իւր պաշտօնին մէջ և դիւանագիտական ամեն բանակցութիւնը կամ ձեռնարկութիւնը հետեւաբար անտէր պիտի լինին, իսկ ինքն չը յաջողի, այն ատեն ինչո՞րը աւելի ծանրացոյն կերպարանը մը կ'առնու և անկօ-ֆրանսօ-թրքական միջամտութիւնը անհրաժեշտ կը լինի: Բայց հետեւեալը ումանք կը պնդեն թէ օսմանեան քօմիտէն յաջողութեալ լինին, երկիրը վերադառնալու վրայ միջակին մէջ գնեալ, նմանօրինակ զեպքերու վերադարձն արգելելու համար ձեռք առնուելիք միջոցներուն վրայ խորհելու հարկը միշտ պիտի մնայ: Հետեւաբար կը յարեն, թէ պէտք է որ Եւրօպա անկարգութիւն ծագած երկրին մէջ միջազգային դիրքը լաւագոյն կերպիւ սահմանելու համար համաձայնի թուրքիոյ հետ:

Ահա ճիշդ այս կէտն է, զոր Բ. Գուռը իւր առեւտրական տէրութիւնն ուղղած չըջաբերականին մէջ ինձամով զգուշացած է չօգտվել և կատարեալ վստահութիւն կը յայտնէ այն յաջող եղբն վրայ, զոր հէրմիշ-փաշա պիտի ունենայ իբրեւ քօմիտէի վեհ. սուլ-

տութիւնը, որ նոյն իսկ այժմեան քաղաքային և ազգային բոլոր գործողները, անշնան բացառութեամբ, կամ թէ թղթակիցները, բոլորն այդ դպրոցի երբեմնական աշակերտներ են: Չենք յիշում զիւրական ուսուցիչներին և քահանաներին այն ստուար մասը, որ ցրուած է զաւառիս և այլ զաւառների մէջ:

Այդպիսի մի հասարակութիւն, որի արմատը գտնվում է ժողովրդի սրտի մէջ, որին սիրում է ժողովուրդը ջերմեանով սրտով ճանաչելու իրանց մանկութեան հասակում, պէտք է անշուշտ աշխատել ամենայն հոգով ժամանակի ոգւոյն պահանջները յարմարեցնել, ընդլայնել դասընթացը, որպէսզի հետզհետեւ յետ մնալով չը կորցնէ իւր ժողովրդական հեղինակութիւնը, մանաւանդ այժմ, որ աշխարհային միջնադարը պիտի բացուի մեզանում: Այսօր կառավարութեան է այդ դպրոցը դարձնալ այն կանոններով, որպիսին խմբագրուել է սրանից 10 տարի առաջ: Միթէ դաստիարակութեան գործը մեզանում նոյնն է, ինչոր 10 տարի առաջ: Պատասխանը բացասական է, որովհետեւ ժողովրդի զարգացման մտաւոր շրջանը բարձրացել է, հետեւագէտ պահանջն էլ շատացել: Մի ժամանակ ծնողը պահանջում էր մի մասնաւոր գրեւորագրաւ ուսուցանել իւր որդուն, կամ թէ մի մօրհայրն էր կամ քարեաղբին ձեւ, իսկ այժմ: անհրաժեշտ կարող է համարուել մեր ասածին տեղիս աշխարհային դպրոցի հարցը, որ անդադար ժողովուրդը խնդրում է կառավարութիւնից մի օր առաջ տեսնել զրա բացումը և այդ հարցին մասին նա զոհեց իւր քաղաքացի տարին իրական պրոգրէսիւսի համար երկու հարաւուր իսկ աշխարհային համար եւթ ջոյն յանձն տօնելով նրա կառուցումն, որ 40 հարկերից աւելի ար-

թանին և հետեւաբար դեպքանախորհրդը զոյ մը գումարման բնու պէտք չը տեսնուի:

Ստույգի Գուռը դեպքանախորհրդը մը առաջարկը համալսարանը չը կրնար ընդունել, յայտարարելով որ եթէ ժամանակակից պատմութիւնը ճիշտը, պիտի տեսնուի թէ այդ դեպքանախորհրդի ծնածն է Բ. Գրան համար բնու բարձր նախորդողը գումարուել է յետոյ ինքն համաձայնութիւն չը կայանայ այնպիսի իրերի մը վրայ, որ զանազան ընդդիմադրութիւնը միմեանց հետ համալսարան լինելու հրաւիրուած են, երկիրը կայ որ այն ատեն զրգին ընել չը կրցածը սուրբ գործադրէ, ինչ որ եղաւ վերջին առաւելութեան պատկերացմէն յետոյ: Թուրք լրագիրը այս իրողութիւնները մտաբերելով է որ հաշտ ախարհ չեն նայեր դեպքանախորհրդը առաջարկութեան մասին, թերեւ ճիշդ այն պատճառաւ, զի Անդրիոյ և Գաղղիոյ դեպքանք արդեւապէս կը պնդեն նորա գումարման համար և եւրօպական միւս տէրութիւնը սկզբամը ընդունած են: Թուրք մամուլը հէրմիշ-փաշայի ստանձնած պաշտօնը ինքնին յաջողութիւն մը կը համարի օսմանեան տեսակետով

Ժէ հասարակութեան համար: Երեւակայեցէք, պատուելի ընթերցողներ, բացի այդ ահագին գումարներից ունի և միանուազ ծախքեր: Այս ամենը պէտք է վճարէ իւր սեպհական միջոցներով:

Վիճ. դպրոցը եթէ վերածնել թեմական դպրանոցի, կարծիք չը կայ, որ ունի իւր մեծամեծ օգուտները, որից մի քանիսը մենք հարկաւոր ենք համարում այստեղ յիշել, որպէսզի այդ հարցին անձանք ինքները կարողանան կատարել իր զարգացման գործը: Նախ այն օգուտն ունի, որ ընդլայնելով դասընթացը՝ կ'ունենայ ուսուց սեմինարիայի հաւասար իրաւունքը, որ պակաս նշանակութիւն չ'ունի, մանաւանդ ապագայում: Երկրորդ՝ այդպիսով միայն հնարաւոր է մեր ուսումնաւորի զաւառին բաւականին զարգացած ուսուցիչներ մատակարարել ձեռնարկուած ծրարից: Եւ երրորդ՝ դասընթացն ընդլայնելով՝ մենք միջոց կը տանք դպրանոցում ուսանողին ամփոփել իւր ուսած աւարկանքը, հետեւագէտ թերաւ զուր չը գնալ կենքի մէջ, մանաւանդ Գեորգեան ճեմարանին, կամ այլ միջնակարգ ուսուց դպրոցներին պատրաստի ուսանողներ կը տանք բարձր դաստիարակութեան, որոնք դաստիարակուած լինելով հայ հոգեւոր ազգին և եկեղեցւոյ աւելի օգտակար անդամներ կարող են լինել:

Մեզ նիւթ վերաւած հարցի օգտակար և անհրաժեշտ կողմերը որքան հասկանում ենք և Եւրօպիո շէնքը թողն են տալիս, բացառելով իսկ այժմ կամենում ենք ծանօթացնել ընթերցող դասին բոլոր այն հանգամանքների հետ, որոնք նպաստում են այդ կարեւոր հարցին: Արդեօք իրաւունք կը տայ վեհապալա Կաթողիկոսը մեզ բանալ թեմական դպրանոց: Ահա՛ մի փափուկ խնդիր, որ դրուած է ընթերցող, ձեռ ա-

ն այդ պատճառաւ զբաւեւեալ ենք իսկ յօդուածներ հարաւորութիւն չը դանտաղիք հէրմիշ-փաշայի յաջողական մտաւոր աշխատի հոգեւորական համար: Խնդիրը եւրօպական տեսակետով ընկնելով պիտի տեսնուի թէ Բ. Գուռը բաւականին աւելի զբաւ ծախսած է իւր նաւատորմին կարեւորագոյն մէկ մասը և ցամաքային զորութեան փոքր մաս մը ամեն պատահականութեանց առաջին աւելու համար պատրաստ վիճակի մէջ գնել և արդէն Հուգոս կղզւոյն առջև տաւր-հարկը զօրաց բանակ մը մարդանաւերու մէջ կեցած Բ. Գրան հրամանին կ'սպասէ:

Երկրպագան դրոշմը վիճակի վրայ մեր սպացած վերջին տեղեկութիւնը այն կարեւոր հեռագիրն է, զոր տեղական մամուլը դեռ չը հրատարակեց, յորում Գերմանիա, Աստորիա, Ռուսիա և Իտալիա, իբրեւ ոչ-անմիջական շահ ունեցող տէրութիւն, բարդական պայմանաւոր մը տուած են Թուրքիոյ զինուորային խաղաղեցնելու համար, յայտարարելով միանշանակ թէ չեն կրը: Նոր երբեք զիջանի, որ Թուրքիա զինուորային միջազգային հակոցութեան իրաւունքէն ազատէ:

Ազգային մամուլը և ազգային շրջա-

նաջն: Մենք, այդ հարցի կարելի կողմերը, որքան կը ների մեր հասարակութիւնը, կ'առաջարկենք, միևնոյն միջոցին բացառելով մի քանի հանգամանքներ և մի կատարուած օրինակ, որ վստահութիւն է տալիս մեզ դիմելու, ազերսելու Նորին Օճութեան, քաջ գիտնալով նրա ուսումնասէր և ազգասէր ոգին, որ կ'օրհնէ մեր առաջադիմական քայլը ուսման ասպարիզում:

Յայտնի է, որ մեր վեհակը ենթակիցում է Երեւանի թեմին, ուստի և թեմական դպրանոց ունենալու իրաւունքը վերապահում է Երեւան քաղաքին: Հենց այժմ էլ կայ այդպիսի անուամբ մի դպրոց: Այդ դպրոցը իւր գոյութեան օրից մինչև այսօր չէ ունեցել IV դասարանից բարձր դաստիարակ, այսուհետեւ էլ յոյս չը կայ երեքը, որովհետեւ նախ՝ դպրոցը չ'ունի նիւթական այն միջոցը, որ կարողանայ երբեք ընդլայնել իւր դասընթացը, երկրորդ՝ այժմ արբուսի երկու միջնակարգ դպրոցների կան, մինը զիմնադին, իսկ միւսը ուսուցչական սեմինարիա, ուրեմն հայոց երեւանի դպրանոցը եթէ նիւթական էլ միջոց ունենայ, այնուամենայնիւ սահմանափակ (համեմատելով քաղաքի հետ) երեւանը հազիւ նոցա բաւականութիւն կը տայ, մանաւանդ որ, մենք յիշում ենք մի յօդուած «Մշակի» մէջ, որով նոյն դպրանոցի տնտէս պ. Բեդիազարեանը զանգատում էր երեւանոց ստանութեան վերայ դէպի ազգային դպրոցները: Այդ զանգատը սոյոք է, որովհետեւ Երեւանի թեմական այսպէս անուանուած հոգեւոր դպրոցում համեմատելով արբուսի դպրոցների հետ, աշակերտաց թիւը սակաւ է և ոչ մի աշակերտ չենք կարծում որ երկար տարիներ մնայ դպրոցում, մինչև որ իւր դասընթացը աւարտէ VII դասարանից: Այս բոլոր հանգամանաց վերայ պէտք է սուկացնել և այն:

Նախկինը միմիայն պատրիարքական անկողն մնացած խնդրով զրազած են: Երկրակի աւառ դէպքերէն յետոյ, հիւզաբեր թուրք երեւանական նիւտը տեղի չ'ունեցաւ, այլ մասնական գումարումներ եղան այս կամ միւս երեւանական տունը, յորոց կարեւորագոյն էր այն գումարումը, որ խորէն սրբազանի հրաւիրանքը 60-էն աւելի երեւանական փութային ներկայ գտնուել: Երեւանական ժողովը սոյն կարեւոր գումարման մէջ վերջին փորձ մ'ալ ընել որոշեց է և իւր կողմանէ 3 եկեղեցականէ և 9 աշխարհականէ (յորոց վեցը լրագրագետ) բաղկացեալ մասնախումբ մը ընտրել է, որ ազգային ժողովը հրաւիրապիւր ի ձեռքն պիտի ներկայանայ Ն. Սրբաշնութեան: Այս հրաւերը տեսակ մը վերջնադիւր է առ Ս. Պատրիարքն, յորում երեւանականութիւնը կը թախանձէ Ն. Սրբաշնութեան հրամայել յաթոն պատրիարքական, խոտանալով օժանդակել իւրօրոյն իրենց զլուսն արդիւնաւէտ պաշտօնավարութեանը, բայց ինքն Ն. Սրբաշնութիւնը դարձեալ պնդէ, այս վիճակէն ծագելիք ամեն անպատեհութիւնը հրաժարեալ պատրիարքին պատասխանատուութեանը կը վերաբերին:

որ լծվածնի Գեորգեան ճեմարանը մի քանի վերաւ ճանապարհով է հեռու, ուրեմն կարող է ցանկութիւն ունեցող աշակերտը, եթէ պատրաստուած է, տեղափոխուել հանգստութեամբ ճեմարան: Իսկ մեր քաղաքը չ'ունենալով արբուսի որեւէ միջնակարգ դպրոց, եթէ ունենայ էլ, դարձեալ հարկաւոր է մեզ ազգային թեմական դպրանոց, քանի որ համեմատելով սովորելու ցանկութիւն ունեցող մանուկների թիւը եղած դպրոցների հետ շատ և շատ մեծ է: Այս յարմարութեանց հետ եթէ ի նկատի առնենք Նոր-Նախիջևանին տուած միևնոյն արտօնութիւնը, քանի որ Նոր-Նախիջևանը վեհակ է և ոչ թեմ, իսկ վեհապալա չ'այրապետը շնորհեց նրան այդ իրաւունքը: Ուրեմն կարելի է դրական կերպով ասել, որ ուսումնասէր չ'այրապետը մեր աշխարհը կը կատարէ տալով մեզ թեմական իրաւունք՝ աւելելով այդ երեւանից: Ի՞նչ օգուտ, երբ Երեւանը այդ իրաւունքն ունի, իսկ զործադրելու միջոց և կարողութիւն չ'ունի, իսկ Ալեքսանդրօպօլսն ունի այդ մասին զգալի հարկաւորութիւն, բայց չ'ունի իրաւունքը: Առնենք այսպէս, թէ վեհապալա շնորհեց այդ իրաւունքը, արդեօք մեր վիճ. զբարոցն ունի այն նիւթական կարողութիւնը, որ կարողութիւնը կարող է բանալ մինչև VII դասարան: Այդ խնդիրը նոյնպէս կարեւոր է և մտածութեան առարկայ: Այժմ վերջացնելով այս յօդուածը, միւս անգամին կը վերադառնանք այդ հարցին: Պ. Հ.

Ալեքսանդրօպօլ:

ՅԱՐԻՈՅ ԽԱՐԱԿՈՐ

Անցեալ տարի ձեռ պատուական Եւրօպա լրագրի մէջ, ի միջի այլոց, տպագրուեցաւ և իմ այսպէս անուանալ՝ «Շրջառնութիւն Գիւլիշանի անտառավարչութեան տեղերի», որի մէջ թէ՛ն սխալներ էին նկատուում:

Յանձնախումբը ամբողջ օր մը աշխատելով մատուցանելի ուղղորդել խորհուրդութիւնը 2 օր յառաջ աւարտեց և բոլոր երեւանականաց զայն ստորագրել տալէ յետոյ պիտի ներկայացուէ Ն. Սրբաշնութեան: Միևնոյն ժամանակ մայրաքաղաքիս և նորա մի քանի արուարձանաց բնակիչք իրենց քաղաքից եկողներուն կամ վարդապետին ներկայանալով խնդրած են յանուն իրենց թաղին՝ միջնորդէ Ս. Պատրիարք չ'օր ջով իւր հրաժարականն ևս առնել տալու համար: Թաղերէն ոմանք առաջարկած են նաև, որ ինքեցական մարմինը համադրուար Բ. Գուռը երթայ և խնդրէ, որ Ն. Սրբաշնութիւնը չարուսակէ տէրութեան հաւատարմի հպատակաց պատրիարքական պաշտօնը: Այս վերջին տարորդակ առաջարկութիւնը ինչպէս մինչև ցարդ եղած վիզը ի շատէ ամեն շարժումները մեր ժողովրդեան անկարգ մտածութեանց կատարեալ մէկ գաղափար կը ներկայացնեն, մանաւանդ ներկայ վիճակին մէջ, յորում ազգ. վարչութիւնը ժողովրդեան կողմանէ առ ինքն եղած թըշնամական և նախատական ցոյցերէն զգածուելով, բոլորովին քաշուած է և խեղճ պատրիարքական փոխանորդ հայ վերաբերին:

տպագրական կողմից, բայց եւս ու-
շադրութիւն չը դարձրի նրա ուղղե-
լու մասին, թէեւ դուք առաջարկե-
ցիք այդ սխալները ի լոյս հանելու
տարակուսանքը ջրելու: Այսով ա-
ռիթ ունիմ վերադառնալ դէպի իմ
գրածս, և խնդրում եմ այս փոքրա-
տող նամակս տպագրել, ինչ վերայ
բարդեալ մեղադրութիւնները փա-
րատելու: Ահա՛ իրողութիւնը:

Ուսումնարանը նորոգում վերա-
դառնալով ս. Լժմիաճնից և Սեանի
անապատից, երեկ ինչ ասացին, որ գեր-
վանահայրը Սեանի անբաւականու-
թիւն է յայտնել նրանց իմ մասին
այն պատճառաւ, որ ես իբր թէ
դիմամբ մեծացրել եմ տարեկան ե-
կամուտը կողու: յայտարարելով
թէ այդ եկամուտը հասնում է մինչև
34 հազարի:

Այդ մեծ սխալ է և արժանի է
ուղղելու, որովհետեւ տպագրական է:
Եւ հետո է մեկնելու այն, եթէ մը-
տաբերներ, որ առաջ է եկել նրանով,
որ երեք և չորս մէջ, որից կազ-
մուած է 34-ը, պիտի լինէր մի եր-
կայն դի 8, տի րէ, որի բաց թող-
նելուց, փոխանակ 3 կամ 4 հազար
կարգաւել, կարողացում է 34 հա-
զար:

Ուրեմն տարեկան եկամուտը կըղ-
զուէ է ոչ թէ 34 հազար, այլ 3-4
հազար ուրբի:

Ա. Ռոմանով
Թիֆլիս, 8 յունիս:

ՅԱՐԳՈՅ ԽՄԲԱԳԻՐ
Մշակ լրագրի 83 համարում պ.
Բ. Գ. խոսելով Նորաշէնի սուրբ Օր-
բիման օրհորդաց զարդի տեսուչ
Անդրէաս Զաչիսեանի մասին և զար-
մանալով հոգաբարձութեան անխոր-
հուրդ պաշտպանութեան վերայ՝ ինչ-
նից, իբրև հրաժարող սուսուցից, բա-
յտարարութիւն է պահանջում:

Ահա՛ իմ բացատրութիւնս:
1880 թ. ուսումնարանը բաղդի
բերմամբ ընկնում է պ. Զաչիսեանի
ձեռքը: Այսքանը կ'անենք դրա մա-

սին, որ դա ամեն կերպ աշխատել է
եթէ ժառանգական չ'անել անպա-
կան պաշտօնը, գոնէ մինչև մահը ի-
րան սեպհականը:

Պ. Զաչիսեանը իւր նշանակուե-
լու օրից մինչև օրս ամենեւին տես-
չութիւն չէ արել և ընդունակ չէ չէ
այդ անելու: Դրա տեսչութիւնը ե-
ղել է զարդի համար կախ՝ և թուղթ
դնելը, ուսուցիչների հետ ամենայն օր
կուտելը, վարժուհիներին բարբարո-
սաբար երկխոյց առաջ անպատուե-
լը և լացեցնելը աշակերտութիւնի
վերայ անտեղի գոռալը, տարուայ իր.
սոււմ, առանց ուսուցիչների խորհրդի,
աշակերտութեան բարձրից — ստորին
դաստուան տանելը, և իր կամքին ար-
ձակելը: Միով բանիւ զարդական
կառավարութեան մէջ եղել է ան-
սահման բռնակալ և սրամիտ պատ-
ձառ է դարձել այն խռովութիւննե-
րի, որոնց մէջ այսօր զարդը երե-
վում է:

Ուսումնարանը իւր դրութիւնից
հանել այդ սրբալիցը դարձրել է
վաշխաւութեան տեղ, ուր հաւաքե-
լ է խաժամութեամբ, որոնց կամ
փող է տուել, կամ տոկոս է ստացել:
Ինքը իւր մօտ յաճախողների պատ-
ձառով մի դաս օրինաւոր չէ լրաց-
րել, իսկ վարժուհուն դասարանա-
կան կարգ պահպանել տալու փո-
խանակ իւր պայմանագրերի պատ-
ձէններն է դրել տուել:

Թէ ի՞նչ դրութեանն է եղել զար-
դը, բաւական է ասել, որ երկու
տարուայ ընթացքում ուսուցչական
ժողով չէ կազմել իւր տղիտութիւ-
նը մերկայանալու ահից: Եթէ պ. Զա-
չիսեանը այսօր առ ոչինչ համա-
րելով այն հակակրօնութիւնը, որ վա-
յելում է ամենից, վեղ թեքած ա-
մեն բանին՝ մնում է իւր պաշտօնի
մէջ պատճառը միմայն իւր ռոճի-
կըն է և այն յոյսը, որ եկող տա-
րուանից իւր աշխատել է բերել, առատ
ռոճիկ նշանակել և զարդի եկամու-
տի 2/3 մասը իւր օգուտի դարձնել:

Հոգաբարձուները գիտեն, որ դա
միանգամայն յարմար չէ իւր պաշ-
տօնին, որ դրա երեւից զարդի խա-
ղաղութիւնը բոլորովին պիտի վերա-
նայ, որ ուսուցիչները չեն կարող
դրա հետ համերաշխութեամբ դուր-
ծել, վերջապէս հոգաբարձու պ.
Ստեփանեանը ականատես կըլաւ այն
խայտառակ տեսարանին, որ պ. Զա-
չիսեանը իւր զոյրութիւնը պաշտ-
պանելու համար, հոգաբարձական
ժողովին ներկայացաւ հարգած և
սրբի ի հարկ է ելն է պ. Ստեփա-
նեանը իւր պարտքը ձանձուրել իս-
կոյն պիտի արձակէր նրան: Այս բո-
լորը գիտեն հոգաբարձուները, բայց
պաշտպանում են պ. Զաչիսեանին:

Հոգաբարձուները զարդը աղա-
յին չեն համարում իրանց և կար-
ծում մանաւանդ պ. Խզմիրեանը, որ
յաճախ կրկնում է. «Ես կ'առաջ եմ
տուել իմ ընծայած կալուածը ամ-
սական հարկը ուրբի է բերում ևս
չեմ թողալ, որ ուրիշները կառա-
վարեն»: Բայց մոռանում է, որ այդ
կալուածը պրկաղից թափելու հա-
մար եկելիցին տուած ժողով 7000 ու:
Ուսումնարանը գնակաւոր է եկելու-
ցապատկան տան մէջ, Ղուգանեանի
կտակից 700 ուրբի է ստացւում և
եկելիցին էլ փող է վճարում:

Ահա՛, թէ ի՞նչպէս հոգաբարձու-
ները կառավարում են զարդը և չը
ցանկանալով լսել ոչ մի ճշմարտու-
թիւն՝ պաշտպանում են պ. Զաչի-
սեանցին ի վնաս ուսումնարանի:

Թիֆլիս. Նոյնիս Խոսողի:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՌԵՐ

— Լժուգծից հեռագրում են մայիսի
31-ին, որ Ալեքսանդրիայում անկար-
գութիւնները սկսուեցան, որովհետեւ
կարգաւորական վարչութեանը մի
արարացի էին սպա-
նել:

— Ռեյտէրի գործակալութեան հա-
ղորդում են մայիսի 30-ին Ալեքսանդ-
րիայից. — Այսօր ժամը 7-ին երկուցի-
կան խառնակ ճիւղ տամ ժամանակ տուած
են:

Դաժ էր վերջին պարագայներուն մէջ:
Այս տրամադրութեան համարեւ
նաեւ, որ սխալ ալ թափ ունեց, իրո-
ղութիւնը այս է, զի պէտք է հաւատա-
լի թուրքի մէջ ինչպէս ուրիշ շատ
տեղեր իրողութիւնը տրամաբանական
ընթացք չ'ունեն և չեն ալ վերցնել:
Աղբ ժողովն իւր ձեռնարկութեանց
կատարելապէս աստիճանական մի
յանքով գիտնալով հանդիմ, հարկ դա-
տած է այս միջոցներուն զինել, առա-
ջին՝ արդիւնէ համար ինչ որ է բա-
ցակցութեան իւրում ժողովուրդը կա-
ռավարութեան անախորձ կերպիւց ցոյ-
ցելու պիտի գլխի, երկրորդ՝ սուտ
հանելու համար այն մի քանի շարա-
միտ անձանց ընթացքը, որք մէջը Ն.
Սրբապետութեան քով կը քննին, մէջը
խորագրաւոր են իմրագրատուն կը վա-
ղեն Ն. Սրբապետութեան իբր թէ թը-
նամները նշանակու համար, և կ'ու-
ղեն ժողովրդեան հաւատալի թէ Ս.
Պատրիարք Հայրը ազգ. երեսփոխա-
նութեան հակառակութեան զո՛հ կ'ը-
թայ: Աղբ. երեսփոխանութիւնը չը
տեղեւ այս քանիներով անգամն է, որ
կը ջանայ Ն. Սրբապետութեան քանի-
տուած հրաժարականները 4 տարիէ ի
վեր յետս կոչել տալ, աղբ. երեսփո-

լինելով յազուած ամբողջին հանդարտ-
վելու համար, զօրքը միջամտեց: Տե-
ղացի տպագրութիւնը ցուցանեց, կարող
վերականգնուեցաւ: Խոսողութեան ժա-
մանակ ծանր վերադարձած է անդլիա-
կան հիւպատոս կոլուսոնը, իսկ անգ-
լիական «Superb» պատերազմական նա-
ւի ինժեները սպանուեցաւ ատրճանա-
կէն:

— Մայիսի 31-ին նոյն գործակալու-
թեանը հաղորդում են Ալեքսանդրիա-
յից, որ յունական հիւպատոսը և խա-
լական փոխ-հիւպատոսը ծանր վերադար-
ված են անկարգութեան ժամանակ:
«Superb» նաւից դուրս կը գան վիշերը
200 մարդ հիւպատոսարանը պաշտպա-
նելու համար և իւր մէջ կ'ընդունէ
անդլիական հպատակները. մնածները
20-ի չափ են հաշւում:

— Ռեյտէրի գործակալութեան հա-
ղորդում են կայսրից մայիսի 30-ին. —
կարգը Ալեքսանդրիայում վերականգ-
նած է: Քաղաքը դրաւել է զօրքը: Ա-
սում են, որ անկարգութիւնները տե-
ղի են ունեցել քաղաքի երեք զանազան
մասերում միևնոյն ժամանակ, ուրեմն
հաւանական է որ նրանք կանխա-
պատրաստուած են եղել: Գէրվիշ-փա-
նին պատերազմական պաշտօնակցի և
աղաբարոյական պաշտօնակցի օգնական-
ները և ինչիկի աղիւստի ուղիկ-
ցութեամբ շտապով գնաց Ալեքսանդրիա:
— Քաղաքի գործակալութեան հա-
ղորդում են 31-ին մայիսի, որ խո-
վութեան ժամանակ սպանուած են 49
կարգաւորներ և 28 արաբացիներ: Որ-
քան մինչև այժմ յայտնի է, անդլիա-
կան հիւպատոսը ծանր վերադարձած
է: Ֆրանսիական երեք և անդլիական
երկու նաւերի վերայ շողին բանում է
և ամեն դէպքի համար պատրաստուած
են: Քաղաքը մեծ յաշման մէջ է. հիւ-
պատոսները խիստ երկիւղի մէջն են:

— Կայսրից հաղորդում են Ռեյտէրի
գործակալութեան. — Հէնց որ այստեղ
հասաւ ալեքսանդրեան անկարգութիւ-
նների լուրը, Գերմանիայի և Աւստրիա-
յի ընդհանուր հիւպատոսները գնացին
Գէրվիշ-փաշայի մօտ, որը պատրաստ-
ված էր անձամբ գնալու Ալեքսանդրիա:
Գէրվիշ-փաշան անշտապալ համապա-
տասխան կարգադրութիւններ արեց
պատերազմական պաշտօնէութեան վե-
րայ, որի հետեանքը այն եղաւ, որ
մինչև այն ժամանակ խռովութեան
դէմ անտարբեր մնացած եղիպտական

խանութիւնը անպայման ժամանակ
տուած Ն. Սրբապետութեան իւր յատա-
կալիքը յառաջ առնելու, իբրև տա-
մանագրական վարչութեան ղեկի
պատրիարքի մը անասման ազատու-
թիւն տուած գործելու, բայց եթէ պա-
րագանները չ'օգնեցին Ն. Սրբապետու-
թեան անկնիքը ջանից և անմասն ա-
ռաքելութեանց, աղբային ժողովը ինչ
ընէ. եթէ 140 երեսփոխանաց մէջն
առուելին 4 հատ, համարեւորեալ որ 14
հատ ալ գնանուին՝ որք Նորին Սրբա-
նութեան անձնական կամ աղբային
տեսակետով հակառակութեան ունե-
նան, միթէ աղբ. ժողովը կրնայ իւր
ամբողջութեամբը պատասխանատու
համարուել, և աշխարհի մէջ Ներսէս
պատրիարք քանիպետիկ աւելի մեծ
մարդկիւն իրենց հակառակորդները
չեն ունեցած: Աղբի մը վարչութեան
կրասնանքը ձեռք առնելու կոչուած
անձինք՝ նշանաբան պէտք է ունենան
իրենց՝ հակառակորդաց դէմ մարտն-
չիլ, ուր մնաց երբ այդ հակառակորդը
յոյժ աննշան փոքրամասնութիւն մը
կաղմն և եթէ խելացի հակառակորդը
են, զիբնք վատկիլ զիբնի բան է,
բաւական է որ անիկա և շողաբորթ
քարեկանները չըջապատուած չը վի-
նան:

Ժամանակ է այսուհետեւ դադրել
անձնականութեանց սիրահար լինելէ,
որքան ալ բարձր լինի նոցա արժանի-
քը, զորս պատմութիւնը սերունդէ ի
սերունդ պիտի աւանդէ, թողունք յա-
կամայս թուրքից պատրիարքաց ամե-
նէն մեծը և ամենէն սիրելին և ամենէն
ժողովրդականը իւր ազատ կամքը մէջ,
դադրեցնելը այսուհետեւ իւր վրայ ճնշ-
ւում բանեցնելէ, զի վնասակար է իւր
առողջութեան և թերեւ անօրոշտ մեր
աղբային կացութեան, հաւատք ունե-
նանք իւր վրայ թէ ինք իբրև Ներսէս
պատրիարք անպայման անպաշտօն
կերպով նոյնքան պիտի կարենայ այսուհետեւ
նաեւ աղբին օգտակար լինիլ, քան որ-
չափ եղաւ իբրև Ներսէս Պատրիարք
իւր ութամեայ պաշտօնավարութեան
մէջ և ըստայնմ եթէ պարագաները
հարկադրեն՝ ձեռնարկել իմաստու-
թեամբ ուրիշնոր պատրիարքի մը ընտ-
րութեան, որ Ներսիս անորանալի
տաղանդը, անմասն արկունքը և
բարձր ձիւքերը փոքր ի շատէ յիշեց-
նէ մեզ և որոյ նշանաբան լինի այ-
սուհետեւ ն երբ ինչ վերակազմու-
թիւն:

